

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — „ 50 „
 Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodi každú nedel' u.
 Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNYÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
 VI. okr., Aradi-utca 14.
 Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
 Nevyplatené listy sa neprijímajú

Koloman Széll.

Koloman Széll.

Na prvej strane podávame podobizeň toho muža, ktorého dôvera kráľova vymenovala za následníka baróna Bánffyho, vymenovala ho za uhorského ministerského predsedu. Vymenovanie toto neprišlo neočakávane, práve naopak, dalo sa to s istotou očakávať, lebo ved' že pokoj nastúpil v parlamente, to je zväčša jeho zásluhou, a tak je celkom prirodzené, že kráľ jeho poveril, aby viedol krajinské záležitosti s tým parlamentom, ktorý on uspokojil.

Koloman Széll narodil sa roku 1843-ho zo starozemanskej katolíckej rodiny v Gostone v železnej stolici, kde bol jeho otec Jozef Széll vicišpánom a neskôršie do r. 1871-ho főišpánom. Po skončení práv v Budapešti stal sa roku 1866. slúžnym a o rok neskôršie ablegátom okresu sväto-gotthardského. Od tých čias vždy zastupuje tento okres na sneme. Snemovňa vyslancov vyvolila ho behom sedem rokov za notára, zápisníka a pri tom bol aj referentom finančného odboru. Čo vyslanec vyvinul všestrannú činnosť, zaoberal sa hlavne s národo-hospodárskymi a finančnými otázkami, v ktorých odboroch nadobudol si zriedkave základné známosti. Mnoho bol okolo Franca Deáka, jehož miláčkom sa stal, tak že mu dal za ženu aj svoju chovanicu Ilonu Vörösmarthy, dcéru nesmrteľného básnika Michala Vörösmarthyho.

Viac ráz mu bola ponuknutá ministerská hodnosť až konečne roku 1875-ho po fúsií stal sa finančným ministrom. Po okupácii Bosny vzdal sa ministerstva. Čo finančný minister za úlohu si vytknul sriadenie financií krajiny a utvrdenie kreditu jej na základe takého programu, ktorým docieľiť možno tie najväčšie úspechy a ktorý ešte aj dnes tvorí základ našich financií. Prísnou, sporovnou, ráznou a sebavedomou finančnou politikou uviedol poriadok v krajinskom hospodárení, zvýšil príjmy štátne uvedením lepšieho kľúča daní, reorganizoval finančnú administráciu uvedením do života daňových inšpektorov, začal zoštatňovať železnice; previedol vyrovnanie s Ra-

kúskom roku 1878-ho, s rakúskej banky spravil rakúsko-uhorskú banku, tak že počas svojho ministrovania docieľil také výsledky, že keď sa požadoval, krajinský deficit bol o polovicu menší, než bol vtedy, keď prevzal vedenie finančného ministerstva.

Po vzdaní sa ministerstva za istý čas nebol členom liberálnej strany, lež stál mimo strán, o krátky čas však znovu vstúpil do sväzku liberálnej strany a živú účasť bral na poradách snemu. Ačkoľvek bol členom liberálnej strany, predsa ostro posudzoval finančnú politiku svojho následníka grófa Júliusa Szapáryho a dokázal, že ten smer, v jakom on vedie krajinské financie, povedie zase k ohromným deficitom. A tak sa aj stalo. Szélla od roku 1880-ho znovu viackrát ponukli finančným ministerstvom, on však za každým nabídnutím odmietnul.

Popri účinkovaní v sneme, veľkú činnosť vyvinul aj mimo snemu. Založil uhorskú hypotekárnu banku a stal sa jej direktorom: taktiež aj eskomptná banka vyvolila ho za direktora. Tieto dva peňažité ústavy zkvitly pod jeho správou obrovsky, tak že sa dnes vyrovnajú aj tým najväčším cudzozemským ústavom.

Činnosť jeho uznal aj kráľ, vymenujúc ho roku 1889-ho za skutočného vnútorného tajného radcu. Pripomenúť musíme, že od roku 1892-ho bol stále predsedom finančného odboru, bol vždy členom delegácií. Posledne bol členom a spolu aj predsedom kvótového odboru a tu oduševnene pracoval v prospech svojej vlasti, dokázuc Rakúšanom, že nimi žiadané prílišné pozdvihnutie kvóty nenie ničím oprávnené.

Kráľovská milosť vymenovala teraz tohoto účinného muža za uhorského ministerského predsedu. Krajina mnoho čaká od neho, dal by Pán Boh, aby účinkovanie jeho bolo čím pozhanejšie, čím prospešnejšie, aby aj celá krajina tak zkvitala pod jeho správou, jako skvitly dosiaľ tie ústavy, na čele ktorých dosiaľ stál.

Pokoj a fúsia.

Po čom sme všetci bez rozdielu tak veľmi túžili, to sa aj stalo. Parlamentárne strany uzavrely pokoj a tým sa umožnily znovu tiché, riadne pojednávania snemu.

Uzavretie pokoja požadovalo síce veľkú obeť, ktorú na oltar vlasti vďačne priniesol dnes už bývalý ministerský predseda barón Bánffy tým,

že sa vzdal vlády. Túto veľkú obeť po nečase budú vedieť oceniť aj tí, ktorí ešte aj dnes vidia v barónovi Bánffymu len tvrdošrdcého tyranna, ktorý sa vraj nechtami a zubami pridržal vlády na škodu vlasti. Veci chladnokrevne posudzujúci politikovia videli a vidia aj dnes, jak blahodarné bolo vladárenie baróna Bánffyho pre našu matku

vlasť. Silnejšou rukou dosiaľ nikto nedržal opraty vlády v ruke než barón Bánffy. Celá jeho bytosť bola voskrz preniknutá túžbou po silnom jednotnom Uhorsku, a čo sa tomuto cieľu v cestu stavalo, či to boli národnostné agitácie a či náboženské huckania, to svojou silnou rukou rozdrtil. A tento muž, ktorý jasno videl cieľ svojej politiky, s boľným srdcom musel sa dívať, ako pár vyslancov chce všetko to zkažiť, zhubiť, čo on svojou ráznou rukou postavil. Barón Bánffy odporoval, usiloval sa zlomiť obštrukujúce opozície, aby svoje započaté dielo pod strechu doniesol. No, keď videl, že odpor jeho je marný, keď videl, že nenie vstave zviťaziť nad zaslepenosťou niektorých kruhov, poddal sa, aby vlasti svojej neškodil.

Jaknáhle sa barón Bánffy utiahol, opozičné strany behom 24 hodín dohodly sa straniva podmienok pokoja s Kolomanom Széllom čo budúci ministerským predsedom. Podmienky pokoja urobil aj kráľ, načo v pondelok 27-ho februára vymenoval Kolomana Szélla za uhorského ministerského predsedu.

Koloman Széll hneď predostrel aj menoslov tých mužov, ktorých si berie k boku čo odborných ministrov. Vyjmúc troch, predošli ministri podržali svoje úrady. Traja z predošlých ministrov, menovite: minister vnútra Desider Perczel, minister obchodu barón Ernest Dániel a minister pravosúdia Alexander Erdély odobrili sa na odpočinok. Miesta týchto zaplnil nový ministerský predseda vyprobovanými prívržencami a odhodlanými bojovníkmi liberálnej strany. Ministerstvo vnútra podržal si sám, za ministra obchodu odporúčal Alexandra Hegedúsa a za ministra pravosúdia Alexandra Plószu. Nová vláda je tedy čisto liberálna, ktorá práve tak jako predošlá bude zastávať zásady pravého liberalismu.

Srdečne nás teší, že sa novej hlave vláde podarilo tak rýchle uzavrieť pokoj s nepokojnými opozíciami. Podmienky pokoja sú s malou odchylkou tie isté, pod jakými chcel aj br. Bánffy s opozíciami pokoj uzavrieť, menovite opozície nebudú klásť prekážky vyvoleniu nového predsedu a podpredsedov snemovne, nebudú viesť obštrukciu proti indennite, proti návrhu o povolení rekrútov, odhlasujú provisorium vyrovnania s Rakúskom, odhlasujú rozpočet na bežiaci rok a začnú pojednávať predlohy vzťahujúce sa na vyrovanie s Rakúskom. Vláda oproti tomu sľúbila, že zadá ešte behom terajšej sessie návrh zákona o kuriálnom sudníctve, taktiež zadá návrh ohľadom reformy stanov snemovne asice v tom smýle, že sa takzvaná technická obštrukcia stane nemožnou.

Tieto podmienky pokoja prijaly na poradách všetky parlamentare strany a tým zpečatily svätý pokoj.

Uzavretie pokoja má ale ešte aj iný, hlboko siahajúci následok, asice pod vodcovstvom grófa Apponyiho stojaca strana vliala sa do liberálnej, čili fusionovala s liberálnou stranou. Gróf Albert Apponyi vyše štvrt stoletia stál v opozícii s liberálnou vládou, ačkoľvek stál s ňou na jednom zásadnom základe, totižto na základe vyrovnania z roku 1867-ho, predsa časom tuho napádal liberálne vlády, žiadajúc od nich čím širšie rozvinutie samostatnosti Uhorska. Liberálne vlády v v každom čase všetko možné podujímaly, aby stupňovite čím väčšiu samostatnosť a neodvislosť vymoňly, s kroka na krok to aj išlo, tak že dnes už aj sám gróf Apponyi nahliadol, že jeho oponovanie nemá viac podstaty a tak sa vliadol do liberálnej strany.

Vliatim sa národnej strany do liberálnej, vládnej, zostaly už len dve opozície, asice Kosuthovská strana a ľudová, ktorú od liberálnej strany delí iba jedon bod programu asice ten, že ľudová strana vytkla si za cieľ revíziu cirkevno-politických zákonov.

Uzavretie pokoja má tedy za následok nielen umožnenie tichej riadnej práce snemu, lež aj soslilnenie liberálnej strany, do ktorej sa vliala narodná strana a okrem toho vrátilo sa do lona aj tých 30 členov, ktorí v decembri vystúpili zo strany.

Mnoho vážnych úloh čaká na vybavenie v sneme, potešiteľné je tedy, že sa okrem uzavretia pokoja previedla aj fúzia, následkom ktorej sa liberálna strana značne rozmnožila a soslilnela mnohými čestnými a výtečnými mužmi. A pri tejto fúzii najpotešiteľnejšie je to, že liberálna strana nezadala zo svojho stanoviska ani bodu, liberálna strana vďačne vidí v svojom lone všetkých, ktorí sú hotoví program jej podporovať. Tešíme sa, že gróf Apponyi po tak dlhom čase predsa raz nahliadol mlkvosť svojho účinkovania a vstúpil do tej strany, kde môže svoje skvelé schopnosti veľmi osožne použiť k dobru vlasti.

Všetko dobré prajeme novej vláde a soslilnenej liberálnej strane; nech dlhé roky ešte vedie krajinské záležitosti v tom smere, v jakom to robila dosiaľ.

Slovo k rodakom.

Veľké nešťastia, ktoré mnohých oškodily, ba mnohých aj úplne na vnivoč doniesly, majú za vše aspoň to jedno dobré, že prežitím tohože dôkladné naučenie pripravia. No a kto ani na vlastnej škode nezmdurie, tomu skutočne nik a nič viac nespomôže.

Nevšedné nešťastie prezili sme najbližšie aj my, lebo smelo nešťastím inözeme, ba musíme

pomenovať onen záhubný stav, v ktorom sa náš parlament celý minulý pol rok nachodil, a s ním i naša krajina.

Prečo sme prišli do toho zialného stavu; prečo on tak dlho trval — o tom hovoriť zdá sa byť neprimeraným. K čomu by to viedlo? Či sa tým niečo napraví, keď by sme i nepodvratne dokázali, kto a čím bol tomu vina? Či hromosvod osoží po prešlej už búrke? Nuž tedy pokoj minulosti a hor sa napred!

Po krutej ostrej zime nastala nám nová politická jar a doniesla nám veľký nával práce. — Snem náš, buď Bohu chvála, stal sa práceschopným, vedenie jeho dostalo sa do mužných rúk, dôverujeme mu, že svojej ťažkej úlohe aj zodpovie.

Trpelive čakali sme koniec snemových rozbrojov, no teraz tým úsilnejšie pozorovať chceme jeho činnosť. Duch liberálny nepodľahnul, lež omladnul a dá Pán Boh, že i zmohutnel. Vyprovokovaní, skúsení a schopní prívrženci jeho dostali slobodu slova a činu, na nich a od nich závisí dnes, aby zdarnými skutkami dokázali uspôsobilosť svoju. Opozície vydobily odstránenie nenávideného ministra predsedu, — od nich závisí dnes, aby dokázaly úprimnosť svojich sľubov a oné vlastenectvo, ktorým sa tak plnoústne honosily. Verejná mienka čaká túžené a sľubované dôkazy. Čas hračiek, čas sľubov sa minul a obecnosť s právom požaduje, aby otcovia vlasti nie menom lež skutkami dokázali sa byť tým, čím sa posiaľ len menovať dali.

Áno, my občania vlasti s požiadavkami vystupujeme oproti našim snemovým zástupcom a a na základe oprávnených požiadaviek našich posudzovať budeme ich držanie sa a činnosť snemovú.

Ale ako oprávnene očakávame od ablegátov našich prísne plnenie zákonodarných povinností, práve tak prísne nútení sme aj my plniť naše. No a týmto sa sotva smieme vystatovať, honosiť. Ba práve naopak, na hanbu našu uznať a vyznať nám nutno, že sme nedbali, neteční, o verejné záležitosti ani najmenej sa starajúci. Keď je zle šimfovať — no i to len kedy-tedy a kde-tu — sme ešte jeden alebo druhý hotový, ale aby sme sa všetci vospolok neunavne a vytrvanlivo starali vopred o to, aby zle nebolo, o tom ani reči. Nespokojnými byť — i to len tak povrchné — ešte vše vieme, ale zďaleka pečovať aspoň o pravdepodobný základ budúcej spokojnosti, kto by na to i len myslel. O to nech sa stará iný, tak rozumujeme nerozumne a nesvedomite takmer bez rozdielu.

No a v ústavnej vlasti nie preto žijeme, aby sme všetku starosť na iných svalili, ale práve v tom záleží blaho ústavnosti našej, že osudy naše

spoločné i osobné sami z čiasťky bezprostredne z čiasťky prostredne riadiť si môžeme a máme. Preto aj v celku trpeliví sme museli byť voči snemovým nesvárom, lebo prostredne sami sme si ich zapríčinili, poslúch na snem tých, ktorí boli príčinou zvadám.

Aby sa to nikdy viac nestalo, i bez zprísneného poriadku snemových rokovaní postarať sa sa môžeme a musíme my tým, že — veď máme na to čas — vopred si rozmyslíme, uvážime a dohodneme sa, koho máme svojím časom ako zástupcu na snem poslať. Voľby snemové nech nás dávno a úplne prichystaných najdu; nečakajme, kto sa nám bude natiskaf, nás sľubami svádzať, hrozbami nútiť: ale my si cestou občianskeho práva na základe občianskej povinnosti pošleme do snemu oných mužov, v ktorých na vlastnej skúsenosti zakladajúcu sa dôveru máme. Dotiaľ ale — ako i svojím časom potom, — nemyslíme si, že sme už všetko urobili, keď máme súceho a spoľahlivého zástupcu, že sme takého vyslali. Oj, nie je to ešte dosť.

My máme byť nielen základom a pozorovateľom jeho činnosti, lež aj trvanlivou podporou. Máme mnohé spôsoby k vyjaveniu svojej spoločnej mienky, používajme ich, aby naši zástupcovia na túže odvolávať a ňou sa upevniť mohli. Zaujatosť za verejné veci je ten prameň, z ktorého sa lepšia naša budúcnosť vyprístiť má a musí. Bárš často i klesáme pod bremenom každodenných prác našich, predsa musíme si usporiť chvíle, v ktorých si o verejných záležitostiach podumáme, pobesedujeme, jedni druhých sa poučíme. Jestli kedy, tak potrebné nám je to dnes, lebo nikdy ešte neboli sme natoľko obsypani tak početnými námluvami, ako sme teraz. Raďme sa, učme sa, aby sme i v málo ešte známej politike s istotou rozoznať mohli otravujúci kúkoľ od záživnej pšenice. Počúvajme radu skúsených, ale pri tom vážne a rozumne rozvažujme i sami.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Vymenovanie novej vlády. V minulom čísle vyslovili sme nádej, že pokoj medzi parlamentárnymi stránkami bude ešte koncom minulého týždňa prijatý. Tak sa aj stalo. Vo štvrtok večer, t. j. 23. februára boly konečne ustálené a aj prijaté body pokoja, s ktorými Széll nasledujúceho dňa večer odcestoval do Viedne ku kráľovi. Kráľ v sobotu 25. februára na dlhšom výsluchu prijal Szélla, ktorý mu predostrel podrobnú zprávu, s jakým výsledkom vyjednával s opozíciami strániva uzavretia pokoja, vlastne pod jakými podmienkami uzavretia

pokoj. Kráľ odobril podmienky pokoja, načo mu Széll predostrel menoslov jednotlivých členov vlády. Kráľ aj tento menoslov prijal. V sobotu večer sa Széll vrátil do Budapešti, kde vyhľadal budúcich svojich kollegov a požiadal ich, aby v nedeľu večer odcestovali do Viedne, lebo že ich v pondelok pred poludním prijme kráľ.

V pondelok priniesol úradný časopis vymenovanie novej vlády, asfice:

Ministerským predsedom a ministrom vnútra je *Koloman Széll*.

Ministrom u boku jeho veličenstva: gróf *Emanuel Széchenyi*.

Ministrom obchodu: *Alexander Hegedüs*.

Ministrom výučby a náboženstva: *Július Wlasics*.

Ministrom pravosúdia: *Alexander Plósz*.

Ministrom orby: *Ignác Darányi*.

Ministrom financií: *Ladislav Lukács*.

Ministrom honvédsťva: barón *Gejza Fajóváry*.

Ministrom Horvatsko-Slavonska: *Ervin Cseh*.

V pondelok priniesol úradný časopis aj prepustenie baróna Bánffyho, a ministrov: Desidera Perczela, baróna Ernesta Daniela a Alexandra Erdélyiho. O nadmier láskavom prepustení baróna Bánffyho zmieňujeme sa v osobitnom bode. Ostatní ministri boli tiež laskave prepustení s uznaním ich verných a výtečných služieb, plnených s neustálou horlivosťou.

Členovia novej vlády vrátili sa v utorok rano do Budapešti, kde noví ministri hneď prevzali vedenie im sverených ministerstiev.

Porady parlamentárnych strán. V utorok 28-ho februára vydržovali všetky parlamentárne strany porady. Na týchto poradách prijaté boli podmienky pokoja, na ktorých sa jednotliví povereníci strán usjednotili.

Zvláštneho spomenutia zasluhuje porada liberálnej strany, lebo tu nový ministerský predseda Koloman Széll v dlhšej reči zmienil sa o bodoch pokoja a odporúčal tiež k prijatiu. Zatým sa osvedčil, že základom jeho politiky je nezvratné pridržanie sa 12-ho zákonného článku z r. 1867-ho, ktorý ustáľuje pomer Uhorska k Rakúsku a za druhé, rozhodné, nezlomné nasledovanie slobodomyselného smeru. Týchto dvoch základov bude sa nezlomne pridržať, lebo len pomocou týchto dvoch možno uskutočniť túžbu každého Uhra, totižto vybudovanie jednotného štátu uhorského. Ministerský predseda tu nepredniesol program vlády, ten podá zajtra v sneme. Slová ministerského predsedu boli oduševnene prijaté.

Vyznačenie finančného ministra Ladislava Lukácsa. Finančný minister Ladislav Lukács je chorľavý človek, ktorý tým, že prijal finančné ministerstvo, doniesol vlasti svojej tú najväčšiu obeť. Teraz keď sa vláda poďakovala, Lukács sa chce celkom utiahnuť, aby si odpočinul. Na námluvy Kolomana Szélla avšak podržal vedenie finančného ministerstva aj naďalej, čím preukázal jak kráľovi, tak aj vlasti peknú službu. Za túto nezištnosť vyznačil ho kráľ veľkým krížom rádu Leopoldovho.

Toto vysoké vyznačenie zaslužil Lukács nielen

nezištnosťou svojou, že totižto podvolil sa finančné ministerstvo i naďalej podržať, lež aj svojou múdrou finančnou politikou, ktorej sa podarilo, že Uhorsko stále vykazuje väčšie a väčšie zbytky v záverečných účtoch.

Prijatie poďakovania sa ministerského predsedu baróna Bánffyho. Jeho veličenstvo nadmier blahosklonne prepustil baróna Bánffyho; od poďakovania sa Kolomana Tiszu služby ani jedného ministerského predsedu nedošly tak veľkého uznania, jako služby baróna Bánffyho. Kráľ vyslovil barónovi Bánffymu vďačné uznanie za tie i v ťažkých pomeroch vždy s úplnou oddanosťou, zriedkavým sebazaprením a s čisto vlasteneckým úmyslom plnené nadmier verné, horlivé a výtečné služby a na znak svojej nezmeniteľnej milosti udelil mu veľký kríž rádu sv. Štefana.

Tieto milostné slová sú zrejmým dôkazom toho, že barón Bánffy do poslednej minúty požíval dôveru kráľovu a že jedine preto odstúpil, aby osoba jeho nebola v ceste parlamentárnemu pokoju.

Odobierka liberálnej strany od bar. Bánffyho. Že jak veľmi si liberálna strana vážila baróna Bánffyho, to vysvitá aj z toho, že sa v utorok na poludnie išla od neho odobrať do ministersko-predsiednickej paloty. Členovia liberálnej strany sišli sa v tak veľkom počte, jako ani na Nový rok, toto je makavým dôkazom za to, že liberálni vyslanci nie preto vážili si br. Bánffyho, že mal moc v rukách, lež pre jeho osobné pekné vlastnosti a pre jeho zdravú, skutočne vlasteneckú politiku.

Rečníkom bol barón Fridrich Podmaniczky, ktorý bol natoľko dojatý, že ledva bol vstave hovoril. V pozdravujúcej reči nebolo politiky, základnou myšlienkou reči boli nasledujúce krásne slová: „Tvoje štyri roky trvavšie vodcovstvo vrylo sa nám hlboko do duše, hrdí sme na to, že sme pod tvojím vodcovstvom mohli bojovať, my jednoduchí občania nemôžeme ti dať odmeny, doniesli sme sem iba veľké city srdce našich.“

Barón Bánffy v odpovedi na pozdravujúcu reč baróna Podmaniczkeho tiež úzkostlivo vyhýbal politike. Srdečnú vďaku vyslovil prítomným za ováciu. Osvedčil sa, že sa bude s radosťou vždy rozpomínať na zašlé časy a že je hrdý na to, že viedol liberálnu stranu za dlhší čas.

Shromaždení vyslanci skutočne vrele odobrili sa od baróna Bánffyho, tak vrele jako od málokterého vodcu. Aj táto úprimná odobierka môže byť barónovi Bánffymu dôkazom toho, že čo robil, bolo to v prospech krajiny.

Nové voľby. Behom tohoto mesiaca budú vo viac okresoch nové voľby. Menovite podrobia sa novej voľbe teraz vymenovaní ministri, jako: ministerský predseda Koloman Széll, minister obchodu Alexander Hegedüs a minister pravosúdia Alexander Plósz. Ďalej novej voľbe podrobia sa aj štátni sekretári tých ministerstiev, ktoré dostali nových vodcov, jako štátny sekretár v ministerstve vnútra Jakabffy a štátny sekretár v ministerstve obchodu Jozef Schmidt.

Snemovňa vyslancov taktiež aj snemovňa magnátov vydržiavaly v stredu 1. marca zasadnutie, na ktorom sa nová vláda predstavila, pri čom ministerský predseda Széll predniesol program vlády. Prednesený program, ktorý obšírne podáme v budúcom čísle, prijaly všetky strany veľmi priaznive, taktiež veľmi priaznive prijaly aj nových ministrov, ktorým sa dostalo mnoho blácných é'jenov.

Hospodárenie štátu v poslednej štvrti minulého roku. Finančný minister uverejnil výkaz o príjmoch a výdavkoch štátu v poslednej štvrti, to jest od 1. októbra do konca decembra minulého roku. Dľa tohoto výkazu obnášaly príjmy o 3 a štvrt milliona viac, výdavky

ale o 9 a pol milliona zlatých menej, než v poslednej štvrti roku 1897-ho a tak tedy vázka štvrtej štvrti minulého roku je o 12 a tri štvrtiny milliona zlatých prajnejšia, než jako bola roku 1897-ho. Čo sa týče všetkých príjmov roku 1898-ho, obnášaly tieže o 4 miliony zlatých viac, a výdavky boly o 2 a štvrt milliona zlatých menšie než roku 1897-ho, tak že súvaha štátneho hospodárenia roku 1898-ho je o 6 a štvrt milliona zlatých prajnejšia, než bola roku 1897-ho.

Toto je radostný stav a to tým viac, že záverečné účty z roku 1897-ho vykazujú vyše 30 millionov zvyšku a tak tedy záverečné účty z minulého roku budú pravdepodobne ešte prajnejšie, než boly roku 1897-ho.

Pôstna spoveď.

Povrchní sme, otupení, nedbalí;
Smrtný pokoj nás ni vášeň nekalí,
Netknú sa nás žiadne zjavy v živote.
V duševnej len živoríme nahote.

Ideále? — Ktože na tie pomyslí?!
I v myslení od iných sme odvislí.
Zápaf mlade? — Tá už dávno vyhasla,
Nadšenosť by u nás miesta nenašla.

Ludu práva? — Nevieme už čo to je.
Národ a vlasť? — Sotva známe oboje.
Zaujatosť za verejné potreby
Nepoznáme, ani slávy veleby.

Mládež dávno zabudla na vidiny;
Radou slúžiť nie sú vstave rodiny;
Sfa bezdušne tmolíme sa životom;
Kam to vedie? Povedzme si: — čo potom?

Staranie sa vzbudí iskru zápalu,
Oduševní srdcia k túžob návalu,
Túžby činnosť službe svojej podmania,
Tak dojdeme, — po dlhej tme, — svitania.

Úpadok nám všestranný tak istý je:
Posmech, haňbu žiadna slza nesmyje.
Prebudme sa, premeňme sa, — už je čas.
Počúvajme povinnosti prísny hlas.

Čo nám treba? — Najprvšia je: výchova,
Len ona nás od úpadku zachová, —
Výchovou len môžeme prísť vo svete
K vzdelanosti, umeniu a osvete.

Vzdelanosťou zhynie duchov jarmenie,
Slobodu dá nám osveta, umenie
Stroskotajúc duchamorné okovy,
Zaujatosť vrelú v srdciach obnoví.

Zaujatosť vyvedie nás z bariny
Netečnosti na poznanie výšiny,
A poznanie rady dodá, kde treba
Postarať sa o iných i o seba.

Zmenka (vekšla).

Polesný: Povedzte mi súseď čo to ten hájnik bubnoval?

Adam: Bubnoval to, že na druhý týždeň vo štvrtok ide sa celý majetok Mišuru cestou licitácie odpredať.

Polesný: Ba kielho paroma! Veď som ja Mi-

šuru za najlepšieho gazdu držal v našej dedine a teraz čo nepočujem. Tedy natoľko bol zadlžený, že mu až majetok prišiel na bubon?

Adam: Veru prosím ponížene nemal ten ani groša dlhu, ale v kréme...

Polesný: Ahá! tedy si bol popíjal Mišura?

O tomto som ja veru nevedel, že si on aj potajomne vedel ťubnúť.

Adam: Žiaľbohu, že nebol pijan a predsa ide prísť o celý svoj majetok. Žiroval zmenku (vekslu) Čaprndovi, tomu pijanovi a toto ho donieslo na vnivoč.

Polesný: Čo zas nepočujem! Nuž a kedy že to urobil?

Adam: Akurát sa žitá kosily, keď jedného večierka vošiel Mišura do krčmy, aby si kúpil paklík dohánu a ťubnul si za rumplik tej besnice. Koho tam nenajde, ako Čaprnda pri sklenici galatovať. Keď Mišura dnu vstúpil, tento ho hneď skleničkou ponúknul, čo mu Mišura neodoprel. Túto skleničku nasledovala druhá, tretia atď. až sa títo dvaja poriadne nedocengali. Keď už toho bolo hodne, krčmár vytiahne zmenku, aby ju Čaprnda podpísal. Ten tomu ani neodoprel lebo vedel, že to čo je na ňom, to mu len nikto nevezme. Zmenka bola aj na predošlú dlžobu a ohromnú summu vystavená.

Polesný: Tak tedy zmenku podpísal Čaprnda a nie Mišura?

Adam: Keby sa bolo toto tak stalo, ale ju podpísali obidvaja!

Polesný: Nuž a jako?

Adam: Krčmár vidiac, že ten talhaj nemá ničoho, popýtal Mišuru, aby sa na tú zmenku čo svedok podpísal. «Nuž čože by nie,» odvetí «veď som sa ja už neraz za svedka podpísal.»

Polesný: Veru si mi ty pekný svedok, ty lakomec! Tak mu treba, jeho neľutujem, ale ľutujem jeho poriadnu ženu a jeho štvoro detí. Hľa Adam! teraz vidíte, že jak ďaleko i na žobrácku palicu môže priviesť človeka táto besnica a ňou prevrátená hlava, keď sa jej aj len raz naslope.

Adam: To je veru samé nešťastie a za živa pochovaným sa môže považovať ten, ktorý sa jej oddá. Pravdu im poviem, že pred pár rokami bolo sa raz aj so mnou stalo, že som si hlavu prevážil. Ja som sa pravda len sám obláznil a hneď tam pri stole aj zaspal. Prebudím sa, tu vidím pred sebou kopu fliaš, jednu rozmrvenú zemlu a šupiny z oštiepka. Strčím ruku do vrecka, tu vytiahnem kopu kostí a z druhého plno cigarkových odhodkov. Pýtam sa krčmára, že čo to má znamenať a či ma to dakto za blázna má. lba keď mi začne rátať, že som zel celú hus, dva oštiepky, päť žemličiek a pri tom že som vypil päť litrov pálenky a vyfajčil desať dobrých cigár, čo spolu činí 4 zl. 30 krov. No, nech ti tak Pán Boh platí a prijme ťa do večnej slávy, ako som ja toho krom troch pollitrov pálenky utrovil. Nech mi veria, že som sa sám seba hanbil ani pes. Šiel som domov, peniaze som mu poslal, ale od od tých čias ma ešte nik nevidel, ale ani nabudúce nevidí v krčme.

Polesný: Vy ste aspoň žiadnu zmenku nepodpísal.

Adam: Veď mi ju krčmár dosť pod ruky kládol, aby mu túto summu na zmenku podpísal, že mi to bude ľahšie a kedykoľvek splatí, tak ako to moja žena nebude vedieť. Ja som mu ale na lep nesadnul, lebo sa ja toho nešťastného papierka bojím.

Polesný: Ja vám môžem povedať, že zmenka je nie žiadny nešťastný papier, ale nešťastný je ten, ktorý s ňou bez všetkej prozreteľnosti a rozumu narába. Ja vám tiež poviem jednu smutnú prípadnosť, podobnú pádu Mišurovmu. Mal som jedného usilovného a sporivého starca horára, ktorý skrze svoju usilovnosť a sporivosť ku peknému majetku prišiel. Ale čože?! Tam, kde on býval, bol aj jeden árendátor, ktorý s jeho ľahkomyselnými kúskami chýrečný bol na celom vidieku. Tento, keď pre jeho ľahkomyselnosť nemohol ani groša ani požičku dostať, vybral si za obeť môjho horára. Tohto chudáka z politiky do tých čias dobrým vínkom častoval, kým ho len neomámil a od neho na sedem tisíc žiro nedostal. Tento si zase pravda žil po grófsky a môj horár chudák na starosť o všetko prišiel. Raz tento neborák bol u mňa v kancelárii, keď tento švihák, čo ho tak zariadil, tiež ku mne prišiel, aby som mu niekoľko metrov dreva vyasignoval. Tento horár chudák mu začal dohovárať a na oči vyhadzovať, že ho takto na vnivoč obrátil.

Adam: A ten prosím čože mu na to?

Polesný: Žeby čušal a mu na cti neutráhal, lebo že ho zažaluje a že by bol už dávno zdochul, keby ho bol s dobrým vínkom nečastoval. Takto hľa nerozvaha, ľahkomyselnosť a pritom aj lakomosť často privedie celé rodiny do toho najväčšieho úpadku.

Keď človek zmenku podpisuje, to jest žiruje musí pozor dať na nasledujúce;

1. Zmenku žirovať len hodnoverným, usilovným a sporivým ľuďom.

2. Pozor treba dať, aby summa zmenky nie len číslicami ale aj slovami bola vypísaná, lebo ku číslicam môže sa ľahko druhá číslica pripísať.

3. Aby dátum — tri alebo šesť mesiacový — bol na zmenke vyložený, lebo v protivnom páde majiteľ zmenky môže ju založiť a človekovi tie najväčšie nepríjemnosti spôsobiť. Ba obnos takejto zmenky ľahko môžeme aj vtedy my zaplatiť, keď sa nazdávame, že ten, ktorému sme ju žirovali, ju už dávno vyplatil.

4. Dobre vedme, že akú zmenku podpisujeme, či obyčajnú alebo berným úradom štem-plovanú. Lebo ak sme žirovali len jednoduchú zmenku, tak od žira predsa kedy-tedy môže sa

odstúpil. Keď sme ale žirovali zmenku šteplovanú, tak ostávame v žire, kým je táto len nie do krajciara vyplatená a táto zmenka šteplovaná sa štvrť alebo polročne viacej neobnovuje a preto žirant nikdy nevie, či stránka dačo priplatila alebo nie.

Toto som vám chcel povedať o zmenkách, ktoré majú dobré ale aj nebezpečné stránky.

DOPISY.

Orava, dňa 26-ho februára 1899.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Mojím furmanským rozumom ťažko pochopujem, že čo boli príčiny toho, aby ministerský predseda barón Bánffy popustil svoju ministerskú torbu inému; — ale ani nehľadám príčiny toho, veď o tom som presvedčený, že dôverou jeho veľičenstva vládnul do konca. V prospech vlasti učinil to zaiste, a počas svojho ministerstva nadobudol si zásluhy veľiké. Desiat historických pomníkov; uhorské národné vyučovanie vojenských dôstojníkov atď. zostane vždy pamiatkou a rozpomienkou na neho.

Úfame ale aj to, že novovymenovaný ministerský predseda Széll Kálmán v tradicionálno-liberálnom duchu spravovať bude vlast našu. Srdečnou dôverou vítame ho na čele vlády a prajeme zdaru ku podnikom ťažkým.

Tento týždeň napadol v našej stolici sňah a chytila nová, treskúca zima.

Dňa 21. a 22-ho t. m. skladali päťoria kandidáti okresno-notársku zkúšku, menovite: Fr. Jeszenszky s grunt. kr. úradu z Dolného Kubína, J. Kozempel štátny učiteľ a správca matrik zo Zázrivej, J. Gallasz pisár slúžnovstva z Trstenej, Št. Reindl kat. rektor z Veľkej-Vsi a Csuriák pomocný notár zo Zubrohlavy. Složili všetci s prajným výsledkom, k čomu zaslúžia všetci blahoželanie

S úctou *Furman.*

Z mikulášskeho okresu, koncom februára.

Otený Pán Redaktor!

Cheem i ja niečo napisať et. čitateľom Opravdového Krestana z nášho okresu. Najprv spomeniem zimu, ak vôbec to počasie, ktoré u nás cez december, január a február panovalo, možno zimou nazvať. Počasie bolo tak ľavné, že sa na takúto slabú zimu ani starci nevedia s istotou rozpamätat. Sňahu padlo málo, a čo spadlo, to sa na úslňi o pár dní roztopilo. My Liptáci sme zvyklí i v lete k chladnému počasiu a tak terajšiu ľavnú zimu sme ani nepocítili. Detváky naše behaly bosé skoro cez celý január a február. Naši gazdovia strojili sa už k siatbe jari ale najprv obávajúc sa mrazov čakali Mateja, lebo Matej keď nenajde ľadu, nuž si ho narobí. A veru sotva kedy splnilo sa toto príslovie tak dobre ako toho roku. Matej nielen že prišiel na „bielom koni“, ale narobil si

aj ľadu, lebo tak mrzne ako pred tým cez celú zimu nie. Následkom tohto naši starí hvezdári obávajú sa teraz chladnej jari a špatného leta a opätujú si porekadlo:

„Do svätého Ducha, nespúšťaj kožucha.

A po svätom Ducha zase len v kožuchu.“

Ináč u nás nemáme nič nového. Nešťastným Bobrovčanom, ktorých strašný požiar vyviedol na žobrácku palicu, chvala Bohu prichodí pomoc, ale veru je im aj veľmi potrebná, lebo mnohému nešťastníkovi nezostalo iné len to, čo mal na sebe. Bože otvor štedrú pravicu dobročinných ľudí, aby sa bieda úbohých našich rodákov aspoň koľko-toľko umenšila.

Počuli sme z Pešte, že nášho ablegáta veľkom. pána Petra Matušku pri zostavovaní novej vlády ponukli, aby prevzal ministerstvo pravosúdia do svojich rúk, ale on že ponuknutú mu vysokú hodnosť s najväčšou úctou od seba odmietol. Že náš páu ablegát je súci za ministra pravosúdia, to vidíme v tom, že mu bola tá hodnosť ponuknutá, ale prečo ju neprijal, to nevieme a kutať ani nechceme, ale bolo by nás tešilo, keď by sme boli mohli vidieť nášho rodáka v rade členov vlády, tak ako svojho času Trenčanci blabej pamäti svojho Barossa. Myslíme ale, že páu ablegát keď vyhnul tejto vzuešenej hodnosti, mal na zreteli i záujmy svojho okresu, ktoré hájiť ako ablegátovi je ľahšie než ako ministromi, lebo minister má povinnosti oproti celej krajine, kdežto ablegát povolaný je zastávať len svoj okres.

S Bohom.

Lupták.

Dozor nad sporiteľňami.

Terajšie ťažké časy vystavily nejednu sporiteľňu alebo vzájomnú pomocnicu trpkkej zkúške. Následkom neistej politickej situácie cenné papiere mnoho utratily na svojej hodnote, lebo cudzozemskí kapitalisti obávali sa kupovať úpisy takej krajiny, kde niet parlamentárneho poriadku a jestli utrpely škodu papiere krajiny, tak tým viac klesly na cene úpisy právnych podnikov.

Následkom tohto bolo, že väčšie podniky nemohúce predať svoje papiere, nemohly poskytnúť požičky menším sporiteľňam a tak tieto nútené sú v ťažkej zkúške vytrvať, pokým nenastane obrat k lepšiemu. Jest nádej, že sporiteľne túto ťažkú próbu prestoja bez väčších otrasov, avšak jedna sporiteľňa a to síce malocellská, jako sme boli pisali, praskla už následkom tejto krízy, k čomu veľmi dopomohlo bezbožné šafárenie jej direktora.

Malocellská sporiteľňa praskla, ale len potom, keď jej direktor nevedel uložiť jej úpisy, lebo do tých čias vedel zakrývať svoje švindly rozličnými figlami a tak keď by nebola nastala teraz ťažká doba pre sporiteľne, kto vie do jakých čias by bol mohol páchať krádeže.

Druhý prípad, ktorý tiež teraz bol objavený, udal sa v sporiteľni novosadskej. Kníhvedúci tej sporiteľne ukradol asi 150 tisíc zlatých v menších rátoch páchajúce krádeže už od rokov a potom zmiznul.

Jako asi pol milióna zlatých zpreneverených direktorom malocellskej sporiteľne, tak i 150 tisíc zl. zpreneverených kníhvedúcim sporiteľne novosadskej nahradia sa účastinárom a vkladateľom svojich peňazí v tie sporiteľne z majetku členov kontrolných komisií týchže sporiteľní, lebo oni svojou ľahkomyselnosťou prispeli k tomu, že sa neverní úradníci dopustili krádeží. Chudobný ľud teda, ktorý uložil svoje ťažko usparené groše v spomenutých ústavoch, škody neutrpel; ale môžu sa udať i také prípady, že ľud následkom defraudácie daktorého úradníka tej alebo onej sporiteľne môže prísť o svoje groše a preto vyskytnúvšie sa dva prípady mali by vyzvať pozornosť patričných kruhov ku porobeniu takých poriadkov voči sporiteľňam, ktoré by zamedzily opätovanie sa podobných prípadov.

Je síce pravda, že sporiteľne majú svoje kontrolné komisie, ktoré volia účastinári, avšak ako i spomenuté pády dokazujú, dozor tých kontrolných komisií nenie všade dostatočný, lebo účastinári pri zaplnení týchto dobre platených miest nehľadia natoľko na súcosť osoby, ako radšej na kmotrovstvo a švagrovstvo a členovia dozorného výboru jak v Malom Celle tak v Novom Sade dôverujú vo svojich kmotrov a švagrov, ktorí ich vtisli do sporiteľne za kontrolórov, teraz ani nevedia, ako vyjdu na žobrácku palicu.

Dozor nad sporiteľňami treba teda sostriť, lebo v rozličných sporiteľňach a vzájomných pomocniciach leží majetok počnúc od chudobného vkladateľa až po najzámožnejšieho akcionára a keď taká sporiteľňa praskne, jej pád trpko pocíti obyvateľstvo celého okresu. Sostrenie dozoru následkom rodinných pomerov, ktoré hrávajú rolu pri zaplňovaní miest v dozornom výbore, v sporiteľničných správach sotva sa dá zdarne previesť, a preto tu by bolo treba zaviesť ráznejšie poriadky.

Najlepšie by bolo zostaviť nový krajinský kontrolný úrad, ktorého členovia chodili by stále kontrolovať sporiteľne, raz tú raz inú a vždy iný člen tohože krajinského úradu a ktorí by si takto nadobúdali istoty o stave sporiteľni a podávali o tom zprávy v plenum úradu.

Je pravda, že udržovanie tototo ústredného krajinského dozorného úradu nad sporiteľňami stálo by peniaze a takým výdavkom krajinu ani obťažif nemožno. Myslíme ale, že takýto dozorný úrad mali by si udržovať samé sporiteľne, k čomu by ich malo prinútiť zákonodarstvo vynesiením takého zákona. Veď sporiteľne sú bohaté, pracujú s veľkým osohom, nech teda každá sporiteľňa z ročného čistého osohu isté procento ziahne a oddá na udržovanie kontrolnej vrchnosti.

Ďalej z toho procenta ziahnutého z čistého osohu sporiteľní, malo by sa odkladať po istý obnos na spoločnú základinu sporiteľní, z ktorej úrokov vypomáhaly by si sporiteľne v tom páde, keď by predsa okamžitou defraudáciou neverného úradníka boli oškodené, lebo nikto nevie, čo človek náklonný ku zlému vo svojej hlave kuje.

Ovšem platením tohto príspevku na udržovanie stáleho kontrolného úradu nad sporiteľňami a sosbieranie základiny na zaokrývanie prípadných škôd sporiteľní následkom defraudácií, zmenšily by sa bojně dôchodky akcionárov, ktoré ale v pomere dividendy ku cene účastiny ani potom by značne neklesly, lebo čo by účastinár utratil z dividendy, tým by si zabezpečoval svoj kapitál, ktorý do podniku vložil. Lež lepší dozor je hlavne potrebný v záujme samých vkladateľov, v záujme všeobecného dobra, lebo neslobodno dovoliť, aby bezpečnosť ťažko odložených pár groší závisela od ľahkomyselnosti daktorého darebáka.

Dozor nad sporiteľňami a to dozor neodvislý treba zaviesť čím skôr, lebo v sporiteľňach leží majetok ľudu.

BESEDNICA.

Jabloň Petrova.

— Dľa cudzieho. —

(Dokončenie.)

V noci po celé hodiny pomedzi stromy díval sa na malé žlté svetielko rozlievajúce sa po zahrade z izbičky Martuškinkej. Jabloň už nepozoroval. O nie. Naopak, bol by býval šťastný, keby deva prišla a niekoľko vetví sama odľala. Ostatne, pre niekoľko vetví! Veď jabloň ich mala toľko a keďby ju niekto okliesnil, vypadala by potom iste úhľadnejšie.

Keďby len sám mohol sa odhodlať k tomu a odrezať onú prežlklú vetvu, aby sa Marta udobrila a tak neskonale mile a sladko, jako tenkrát v zahrade, sa usmiala!

Razom pozde večer Petra čosi prebudilo. Zaslúchol docela zreteľne zvláštnu šelest zo zahrady. Rýchle vstal, obliekol sa, vzal svoj čakan a rozbíhol sa k potoku. Po niekoľko krokoch sa ale zastavil. Prsá sa mu dmuly a srdce mocne v nich búšilo. Blížil sa tíska a pomaly sádol ku svojmu stromu.

Bola tichá, rozkošna letná noc. Strieborný polmesiac velebne jako bárka po stíšených vlnách vyhupol sa na driemajúci obzor, tajuplné svetlo rozlialo sa po krajine a zahalovalo vo svoju nehyplnú žiaru jako v čarovný závoj z pohádkového jasu košaté koruny stromov, ľúbajúc pritom modravé kvety, ktoré v svojej kráse motýla ku snu o láske ukolíbaly...

Peter zostal stáť pod jabloňou. Na rebríku stála deva a rezala nenávidenú vetvu. Áno, bola to Marta. Šuhaj by bol vykrikoval radostou, keďby mu to hrdlo bolo nesvieralo a netriasol sa na celom tele jako osyka.

Oh, nebude jej čimíť výčitky, odpustí jej rád, zo srdca rád. Marta ho nevidela a pokračovala rýchle vo svojom diele, jakoby sa obávala pristihnútia prečinu. Pozoroval ju tak hodnú chvíľu.

„Dobry večer, Martuška,“ zvolal konečne sladkým hlasom Peter. Ale výkrik brúzy ozval sa mu miesto od-

povede, výkrik srdcolumný, ktorý trikrát ozvena zúfale za obcou opakovala... a Marta padla vedľa jablone na breh potoka. Petrom strašná hrúza zalomcovala, vidiac padnuté telo milovanej devy u svojich nôh.

„Marta, Marta,“ volal stále tesklivým hlasom, skloniac sa nad ňou a objal ju okolo šije „Holubička, či ma nepočuješ? Ó, prosím ťa tisíckrát, odpusť mi! Nechcel som ťi ublížiť. Ach odpovedz, Martuška, odpovedz! Nenie možno, aby si zomrela tak rýchle...“

Jako zúfalec, nevediac, čo počať, kľakol u nej a plakal, cítiac sa najnešťastnejším zo všetkých nešťastných na svete. Nato sa náhle zdvihol, vzal Martu do náručia a odnášal ju domov, aby ju ošetrovali a liečili, aby otvorila opäť roztomilé, bodavé očká a pohla k úsmevu svoje jahodové peričky.

Jako zabúšilo mu srdce, keď pritisol nežné telo k prsám svojim. Rozplýval sa radosťou a rajskou blaženosťou, volajúc stále Martu najsladšími menami.

Razom, bez uvažovania, samovoľne sklonila sa hlava jeho a on vtisol na jej rty dlhý... dlhý poľubok...

Marta otvorila oči, vykrikla, vyvinula sa z objatia Petrovho a vkĺzla do domu tak rýchle, že Peter ledva sa spamätával, slyšal už len zavrznutie vnútornej zátvory.

Tú noc spal ustrnulý šuhaj veľmi špatne, bol dotatý osudom, ktorý potkal milovanú devu. Z rana, sotva kohút poprvé zakikirikal, vstal a obchádzal dom susedkin. Nespatril ale nikoho z domácich. Konečne dodal si odvahy a zabúchal na dvere. Matka prišla mu otvoriť.

„Jako vedie sa Marte,“ pýtal sa bážlive.

„Zle,“ odpovedala matka surove. „Chceš vedieť, zlomyslný chlape, čo má za následky shadzovať ľudí z rebríka.“ A buchla mu dvermi pred nosom.

„Zle?“ opakoval si Peter. „Bože, jako sa to len skončí! Jestli si Marta ublížila!“

V poludnie pýtal sa znovu po zdraví nešťastnej devy a dostal túže odpoveď. Odpoľudnia videl vchádzať do domu lekára. Bol k smrti poľakaný. Zaisť že Marte darilo sa veľmi zle. Prekliaty strom, myslel si Peter, jakého nešťastia môže byť príčinou.

Šiel do zahrady podívať sa na slivku a uzrel ju v žalostnom stave. Peň sa ohýbal jako chrbát hrbatého, aby unikol vetvám jablone, ktoré ju tiesnily a haluze jedna po druhej odumieraly. Jablň rozširovala smrť vo svojom okolí a četné hltavé korene vyssaly z pôdy kolkolom všetky výživné šťavy, ktoré chybovaly potom slivke. Nedostačovalo by už odrezať onú jediná vetvu, aby slivka devina mohla ďalej rásť a sa vyvíňovať. Keďby podľa tejto veštbý osudného stromu sa súdilo, netešila by sa Marta dlho zo života. Pri tejto spomienke oči jeho sa zarosily. Cítil ešte rajskú blaženosť, ktorá plnila prse jeho, keď omdlené telo dievčata domov niesol. A toto telo malo by zhnúť?

Ó, nie, nie, to sa nestane!

Veľmi krásna myšlienka zrodila sa mu v mozgu. Slivku vzkriesiť k životu a zachrániť tak Martu. Zná prostriedok, jako zlu odpomôcť.

Ešte ten deň šiel do kostola a vyzpovedal sa. Ku prevedeniu svojho úmyslu chcel prikročiť s dušou čistou jako hviezdy na nebi.

Keď sa sotnilo a nočný pokoj rozprestrel sa všade po okolí, vzal sekeru a šiel do zahrady. Bola ešte krásnejšia noc než včera a svetlo mesiaca s väčším ešte jasom kmitalo sa v korunách košatých stromov.

Peter zdvihol rameno a sekera ponorila sa do pňa milej jablone. Áno, zotne ju, ponevác je to jediný prostriedok zachrániť Martu. Zotne strom, na ktorom závisí vlastný jeho život. Aby mal silu pokračovať v započatom diele, myslel ustavične na roztomilú Martu, jež predstavu videl na lúžku, pozdravujúcu a usmievajúcu sa vždy viac po každom novom údere.

Rad-radom dopadaly rany a odznievaly v niekoľkonásobnej ozvene.

Jablň počala sa už nachyľovať, keď Peter náhle zaslyšal za sebou ľahunké kroky blížiacej sa osoby. Obrátil sa a ľaknutím i prekvapením otvoril ústa.

„Ach, to si ty, Marta?“ vyjachtal so seba trasúc sa na celom tele.

„Peter,“ oslovila ho deva sprásknuc rukama udivením, „čo to robíš?“

„Zotínam svoju jablň!“

„Aprečo?“

„Aby tvoj strom mohol rásť, Marta, aby si dlho žila a bola hodne, hodne šťastnou. Ja... ja ťa milujem!“

A hneď na to pocítil Peter dve nežné ruky, ktoré sa kolo jeho krku ovinuly.

„Čo to hovoríš, čo to hovoríš.“ opakovala srdečným tónom Marta. „Ty že mňa miluješ, opravdu miluješ?“

„Ba veľmi ťa milujem, Martuška.“

„A k vôli mne zotínaš zamilovaný svoj strom? Ty myslíš, že som nemocná? Nebola som ani najmenej, veru nie! Chcela som ťi len hodne strachu nabaf. Nuž ty ma miluješ! Jako ma to čini šťastnou! A prečo si mi to už prv neriekol?“

„Nemohol som sa k tomu odhodlať. Si tak roztomilou a peknou od nejakého času. Chcela by si ma ešte, Martuška?“

„Či by ťa chcela? O, chcem len teba za muža, môj milý Petričko.“ A vtiskla jahodovými ústami jako med sladký poľubok na ústa šťastného šuhaja.

Peter sa až otriasol. Bože, jak medové ústa má to nežné stvorenie. Vydýchol z hlboka a prial si umreť v tom slastnom okamihu zároveň so svojou jablňou.

„Keď ma tedy miluješ, Petričko, musíš požiadať o moju ruku a hneď budeme sláviť svatbu.“

Peter pohliadol smutne na milovanú devu a rozplakal sa jako malé dieťa. „Ó, chcel by ťa za ženu, Martuška,“ ťažkal si, „ale nemôžem...“

„A prečo?“

„Ponevác zomrem.“

„Pre jablň?“

„Áno, pre jablň. Podívaj sa, peň visí už len na trieske.“

„Ó pravda,“ zvolala Marta a zbfadla. Prečo si to učinil, nešťastník?“

Zároveň ucúvla, lebo bez najmenšieho zavanutia vetra jablň sa nakláňala. Bolo slyšať práskanie pňa a konečne s veľkým šumotom sklátila sa jablň do potoka.

Marta vykrikla, pohliadnuc na Petra, jako zavravoval:

„Dokonano,“ riekol hlasom sotva slyšateľný. „Teraz príde rad na mňa. Nemaj strach, Marta. Vyspovedal som sa a učinil som pokánie.“

Strachom a v domnení, že ďalej nemôže a nesmie žiť, sklonil sa vedľa jablone a oči sa mu zavrely.

„Snáď nechceš opravdu umreť?“ zvolala poľakaná deva.

Keď Peter neodpovedal, rozbehla sa k jeho rodičom a zabúchala silne na dvere volajúc zúfale:

„Vstávajte, váš syn dokonáva...“

Otec rýchle sa sobral a za chvíľku bol celý dom na nohách. Všetko bežalo do zahrady ku jablňi, kde ležal Peter bez vlády. Zdalo sa, že ešte dýcha, sobrali ho tedy a odniesli domov na lúžko. Druhý deň zistili zase, že dýcha ešte...

„Bože, ja mám hlad, že by klince zjedol,“ zvolá Peter v poludnie. Po obede povstal s lúžka, keď videl, že to s tým umretím nebolo tak zle... A za mesiac, ponač proti všetkým porekadlám a povedačkám bol ešte živý, viedol roztomilú Martušku k oltáru.

Po svatbe na radu svojej ženičky vyfal tiež aj slivku, ponač hovorila, že bude lepšie, keď urobí sa miesto pre zasadenie nových stromčekov.

Z D R A V O T N Í C T V O .

O zdravom a nezdravom spaní.

Sen je každému živočíchu potrebný. Duševné a telesné sily po tak mnohom pohybovaní potrebujú zotavenie a sama príroda nás k snu povoláva.

Sen všetky smysly upokojuje a nové sily potrebné k práci nastávajúceho dňa nám poskytuje. Sen to, čo sme vo dne utratili, nahradzuje nám v noci. Netreba ale ani mnoho, ani málo spať.

Čím dlhšie kto spí, tým silnejšie mu puls bije, tak že sa naposledy zimničným stane. Od veľmi dlhého spania môže človek aj horúčku dostať.

Mnoho ľudí dlhým spaním hreší, lebo dlhý sen neobčerstvuje človeka, ale ho tým lenivejším činí, čím dlhšie spí.

Krv sa v spaní, keď človek leží, o mnoho viac do hlavy valí, nežli keď je hore. Krv sa v hlave nashromáždi, mozgy oslabujú, smysly otupujú. Z dlhého spania pochádza závrat a bolesť hlavy. Človek sa stáva náchylným k šľaku.

Človek len tak dlho spať musí, dokiaľ sa jeho duch a telo neposilní. Keď sa duch v sne vyjasnil, telo

občerstvilo, a náklonnosti k snu viacej človek necíti, hneď má stať.

Čas, jak dlho kto má spať, je rozdielny pri ľuďoch, podľa ich veku, telesnej sústavy, dľa povahy a konečne podľa spôsobu ich živobytia.

Dievky musia prespať dve tretiny času, dlhé spanie napomáha ich zrast.

Ľudia suchí a neduživí, ktorí buďto neobyčajnými prácami, alebo ťažkými nemocami sú obťažaní, musia dlhšie spať. Spánok ich posilňuje a ztratené sily im nahradzuje.

Ľudia po ťažkej nemoci odrazu nie dlhý čas, ale častejšie cez deň musia spať.

Ľudia ohnivej krvi, chudí, ktorí majú horúcu krv, tiež dlhšie spávajú. Bdením telo ich viac chudne, spánok ich ale lepšie živí a tučnejšími činí.

Naproti tomu ľudia leniví, ktorým sa krv v žilách pomaly prúdi, ľudia tlstí menej spávajú.

Bdenie ich šliamovitú krv prečisťuje, zbytočnú vodu z ich tela vyháňa, silnejšími, zdravšími ich činí.

Pre zdravého človeka je dosť spať 7 hodín. Kto len 5 hodín spávať zvyknul, ale tieto v jednom kuse prespí: zdravým môže byť a svoj život o dve hodiny denne predĺži, samo sebou sa rozumie, že je to veľký zisk pre človeka.

Jeho veličenstvo apoštolský kráľ uhorský len 5 hodín spí, a — jako píš — on je najzdravším človekom v monarchii.

Človek má v noci spať a vodne pracovať. Kto v noci na poli pracuje, ten mnohé škodlivé pary, ktoré zem nočného času otáčajú, vdýcha do seba.

Krvnatí ľudia lepšie spia, keď majú hlavu povýšenú, suchý človek lepšie spí, nízko pod hlavou majúť podušku.

Nikto nesmie s plným žalúdkom ľhať, komu sa to ale trať, že hneď po večeri ide do postele, nech si na pravý bok ľahne, aby jedlo do čriev pohodlne prechádzať mohlo; ináč je lepšie na ľavom boku spať ponač na ten spôsob naše srdce od ľavých pľúc tlačené nebýva. Najlepšie ten činí, kto na oboch bokoch spať zvyknul.

Izba, v ktorej spíme, nemá byť silnej vône. Biela lalia, fialky atď. vzbudzujú bolesť hlavy. Sú príklady, že v takýchto príbytkoch spávajúci ľudia rano mrtvých v posteli našli.

Nespávajme na perinách, ale na slame, na ktorú sa madrac prestrel a paplonom sa prikrývame.

Periny, ktoré sa za dňa náležite neprevetrujú, často sú skladom mnoholetých nezdravých výparov.

Nespíme v tej chyži, kde bydlíme, ale v komore. Zdravšie je, jestli tú nekúrime, nežli keď sa kúri. Vždy je zdravšie do studenej nežli do zhrievanej postele ľahnúť.

Každý má v svojej posteli osobite spať. S iným spať je toľko, jako všetkými nečistotami, výparami, potom s ním sa deliť. Jestli že jeden má lupanie, vredy, výsypok, dostane ich aj ten, ktorý s ním spáva. Aj v mravnom ohľade škodlivé je s iným spávať.

CHÝRNIK.

Sv. otec je chorý. Z Rímu došli veľmi znepokojujúce chyry dňa 1. marca, ktoré oznamujú, že pápež Lev XIII. povážlivo onemocnel a jeho stav je nebezpečný. Svätý otec následkom jednej staršej rany dostal veľkú horúčku a privolaní lekári zistili, že ranu treba operovať. Operácia podarila sa lekárom dobre, horúčnosť nemocného klesla, ale ešte vždy sú veľké obavy o jeho život vzhľadom na jeho vysoký vek. Mnohí panovníci, medzi nimi prvý náš kráľ, telegraficky dopitujú sa na zdravotný stav sv. otca. Následkom tohto okamžitého ochorenia vystaly vo Vatikáne všetky slávnosti, ktorými mali byť oslávené jeho narodeniny. Sv. otec totiž dňa 2. marca doplnil 90. rok svojho veku a dňa 3. marca 21. rok svojej korunácie za pápeža. Z týchto príležitostí mali byť veľké slávnosti, ktoré však zmenily sa v hlboký smútok, že sv. otec tak neočakávane onemocnel. — Novšie zprávy oznamujú, že je sv. otcovi lepšie.

Smrť. Gróf Juraj Apponyi, otec grófa Alberta Apponyiho po dlhej nemoci zomrel dňa 1. t. m. v svojom kaštieli Eberharde (prešp stol.) Jeho syn gróf Albert Apponyi odcestoval ku pohrabu svojho otca. Gróf Juraj Apponyi bol práve 90ročný a najstarší (od r. 1847.) skutočný vnútorný tajný radca v celej rakúsko-uhorskej monarchii.

Chorý arcikniežatský pár. Arciknieža Reiner a jeho manželka arcikňažna Maria ochoreli na influencu. Ich choroba nenie nebezpečná.

Arcibiskup Császka u pápeža. Jeho svätosť pápež Lev XIII. dňa 22. februára prijal na osobitnej audiencii Juraja Császku arcibiskupa kaločského, ktorý už od týždňa mešká v Ríme.

Rodinná radosť v cárovej familii. Ruská cárovná hľadá v ústrety materským radosťam, následkom čoho po chrámoch odbavujú sa modlitby, aby cárovná teraz obdarila Rusko dedičom trónu.

Vyznačený stoličný sluha. Jeho veličenstvo kráľ udelil Michalovi Hrabovskému, stoličnému sluhovi v Trenčíne strieborný záslužný kríž za dlhoročnú vernú službu z tejto príležitosti, že sa utiahol práve na odpočinok.

Vysoký vek. Zaiste najstarším katolíckym kňazom na svete je G. Zerega, farár v obci Recco v Taliansku. Zerega totiž tieto dni svätzil svoje 102. narodeniny. Starušký duchovný pastier ešte vždy verne koná svoje kňazské povinnosti, oči má výborné a len kedy-tedy žaluje sa, že mu „už“ nohy slabnú.

Cenný nález. Vo vinohrade prešporského meštana Jána Sprinzla pri okopávaní našli jeden medzi štyri kamene zakopaný veľký hlinený hrniec, v ktorom bolo 387 kusov starých, zväčša z časov kráľa Žigmunda pochádzajúcich striebornákov. Nález predbežne slúžnovský úrad vzal pod opateru.

Výhoda robotníkom. Minister orby v usoznení s ministrom obchodu i na tento rok obnovil tú výhodu, ktorú poľní robotníci požívali na železniaciach, keď cestovali na roboty. Asíce minister i teraz upovedomuje a nariaduje, že keď *aspoň desať* poľných robotníkov cestuje pospolu a keď preukázu poľno-robotnícke legitiácie, má sa im vydať polovičná karta na tretiu triedu.

Zriekli sa pitia. Obyvateľa obce Počapinej pri Tarnopoli ešte pred vianociami zaviazali sa slávnostným sľubom, že do dedinskej krémy ani nevstúpia a vyriekli, že kto sľub zruší zaplatí 10 zl. pokuty, ktoré peniaze pripadnú miestnym chudobným. A skutočne, sľub zadržal od tých čias každý obyvateľ. Obecní krémár od zlosti onemocnel; hľadal pomoci u okresnej vrchnosti, avšak bez výsledku. Striezliví občania od toho času darovali už 100 zl. na opravu svojho chrámu. Veru zrieknutie sa tej besnice nezaškodilo by ani u nás. Nejednen pijan zachránil by sa od istého úpadku.

Urazil náboženstvo. Emanuel Reisner, fabrikant zápaliek v Békés-Gyule trestuhodným spôsobom urazil kresťanstvo. Reisner totiž na svoje škatulky zápaliek dal poprilipepať také cedulky, na ktorých je zobrazený jeden holý kríž a popri ňom ide jeden agent Reisnerov, pred ktorým stojí, ako by to povedal, tento pohoršlivý nápis: „Hádám aj Kristus sostúpil s kríža, aby predával Reisnerove zápalky!“ Bohorúhavé vyobrazenie a horudané slová vzbudily všeobecné pohoršenie, následkom čoho békéšsky prepošt oznámil Reisnera u hlavného župana Juraja Lukácsa pre urazenie kresťanského náboženstva. Fčoišpán zaraz porobil potrebné poriadky a polícia ešte v ten deň vyše 58 tisíc takým obrázkom opatrených škatuliek shabala v Reisnerovej fabrike. Proti bezbožnému fabrikantovi ale zavedené je prísne vyšetrovanie, po ktorom zaiste naučia ho, ako si má uctiť náboženstvo svojich spoluobčanov.

Deéra polície. Známa je tá historka, keď jeden vojenský pluk vchoval a vydal jedno nalezene dievča. Teraz asi o podobnom prípade píšú z Rostonu. Tam totiž pred pár rokmi polícia našla na ulici malé dievča, ktorej rodičov ani po najprísnejšom hľadaní nemohli vypátrať, následkom čoho polícia odovzdala dievča do útulne jedného dobročinného spolku. Policajným úradníkom ale zaľúbilo sa dievča tak, že ju nazvali „dcérou polície“ a začali sa o dievča aj hmotne starať. Počas prázdnin bolo dievča hosťom ženatých úradníkov a teraz úradníci mesačne odložia každý niekoľko groší, aby nasbierali dievčaťu na veno. Každý rok soženú asi 50 zlatých, tak že „deéra polície“ bude svojím časom dost dobrá partia.

Nebezpečné cigarety. Jeden mladík v Trieste kúpil v jednej trafike cigarety a sotva si na jednu zapálil, cigareta začala iskry sypať. Keď mladík odhodil cigaretu, táto na zemi silným výstrelom vybuchla. Ponevác v Trieste v posledných dňoch udalo sa už viac podobných prípadov. finančná stráž shabala po trafikách cieľ zásobu cigarett a zaviedla i s policiou prísne vyšetrovanie.

Pofutovania hodný človek. V Budíne od istého času po nociach vídali jedného človeka, ktorý sa viac podobal nejakému zveru než človeku na obraz Boží stvorenému. Chodil v otrhaných šatách, s dlhými vlasmi a bradou len v noci a keď videl človeka, že sa k nemu približuje, s krikom dal sa na útek a ztratil sa v nočnej tme. Konečne vec bola oznámená policii a tá po dlhom strežaní po budínskych lesnatých vrchoch nešťastníka chytila v jednej diere, v ktorej žil a sa pred policiou ukryl. Keď sa ho policajti spytovali kto je, čo je, nič neodpovedal, ale reval ako zver. Odviedli ho na policajný kapitanát, tam dali sa mu najesť a keď sa záhadný chlap trochu sohril, policajný úradník ho prezkúmal a tu zbadal, že tie handry, ktoré má patričný na sebe, sú zbytky officierskej rovnošaty. Ponevác zjavné bolo, že nešťastník je šialený a tak žiadny vývod o sebe nevie dať, kapitanát uvedomil o tom vojenské veliteľstvo, ktoré hneď vyslalo jedného dôstojníka, aby zistil totožnosť osoby sošialeného pustovníka. Dôstojník z počiatku nepoznal nešťastníka, až keď ho ostrihali a oholili prekvapený zistil, že záhadný človek je Rudolf Kovács, vojenský nadporučík, ktorý koncom minulého roku bez stopy zmiznul. Nešťastný Kovács pochádza z dobrej rodiny, minulé leto zasľúbil sa s dcérou Antona Schelkesza fabrikanta z Pöchlarnu a tohto fašianku mal mať sobáš. Koncom decembra ale otec jeho sľúbenice uvedomil ho, že následkom ztráty vo fabrike nemôže mu so svojou dcérou dať kauciu a Kováčsová tetka, bohatá súkromníčka v Pomázi (pri Budíne) chcela pomôcť mladému dôstojníkovi len tak, ak si soberie to dievča, ktoré ona mu vyhládla za ženu. Kovács mimoriadne miloval svoju sľúbenicu a to nešťastie, že si ju nemôže pojať za manželku, tak účinkovalo na jeho ducha, že zblaznel. Zmiznul zo svojho bytu a viac než dva mesiace tólal sa po horách a jaskyniach budínskych jediac zeleninu a vetvy stromkov. Nešťastného dôstojníka dopravili do blázince. Lekári myslia, že sa im ešte podarí pomäteného vyliečiť.

Mnoho-li krokov učiní listonoš za jeden deň?

Táto otázka bola tieto dni zodpovedaná krokmerom ako nasleduje: Šesť pracovných dní od 7. hodiny rano do 7. hodiny rana druhého dňa ukazovali medzi 46.895 a 53.660 krokov, priemerne tedy za deň 51.900 krokov, alebo, okrúhle vzato 52.000 krokov denne. Deň s večernou službou vykazuje 58.500 krokov a polovičný deň služby 29.800 krokov. Počítali sa krok na 80 cmetrov a 7.550 metrov na nemeckú míľu, tedy šiel listonoš denne priemerne 42.000 metrov alebo 5,5 nemeckej míle. Uváži-li sa, že listonoš musí i do najvyšších poschodí stúpať a to mnoho ráz za deň, sozná sa, jak namáhavou je služba listonošov, ktorej po krátkej pomerne dobe rokov musia sa pre porušené zdravie vzdať. Tým pozoruhodnejší je teraz vynájdený prístroj Čížka a Maiznera, „domáca pošta“ zvaný, ktorým možno z prízemia dopravovať listy, noviny a menšie zásielky do jednotlivých poschodí domov a bytov a opačne tiež s hora dolu. Prístroj zasluhuje pozornosť, lebo svojím časom stane sa nezbýtným vo veľkých domoch, kanceláriách a hoteloch.

Nemocnicu v Lipt. Sv. Mikuláši, ktorá bola do-savád privatnou, minister vnútra svojim nariadením vradil do radu verejných nemocníc a denný poplatok za opatrovanie chorých ustálil na 50 krov.

Tridsaťdve pravnúčatá. Týmto počtom pravnukov môže sa teraz pochváliť anglická kráľovná Viktoria, lebo práve kňažna Hohenlohe, tretia to dcéra sasko-koburgského princa, porodila zdravú dcérušku, ktorá je dvadsiatym vnúčatom kráľovnej Viktorie.

Nová uh. kráľ. hlavná škola. V záujme pozdvi-hnutia zverolekárstva už dávnejšie vláda porobila kroky, aby si poslucháči zverolekárskej akademie nadobudli väčších známostí. Následkom tohto boli vypracované nové stanovky zverolekárskej akademie, ktorá týmto obdržala novú sústavu a ktoré teraz minister orby potvrdil. Ústav tento na budúce menovať sa bude *Uhorskou kráľovskou zverolekárskou hlavnou školou*. Od budúceho školského roku počnúc do prvého ročníka zapísať sa môžu len tí, ktorí vedú prenkázať maturičné svedoctvo, kdežto posiaľ aj zo IV. triedy stredných škôl skončivších prijali za poslucháčov. Diplom dostanú len tí, ktorí skončili 4 ročníky a složili jedno predrigorosum a dve rigorosa. — Novou sústavou doterajšia akademia pozdvihnutá je na úroveň iných hlavných škôl.

O Andréovi. Boli sme sdělili chýr, ktorý oznamoval, že dvaja Tunguzi pri rieke Pit v severnej časti jensejskej gubernie našli vraj mrtvole André-a a jeho spoločníkov. Ruská vláda zaraz dala prekútať celé otázne územie, ale veru ani balón, ani žiadne mrtvole nenašli na tom území. Je pravdepodobné, že Tunguzi nález svoj len tak vymysleli a potom nastolili ho ruským úradníkom zaiste na to počítajúc, že im za to dajú dobré prepitné.

Nebozkaj ma! V Anglicku je vo zvyku, že cele cudzí India bozkávajú cele cudzie im deti, obzvlášť keď sú pekné. Tento zvyk je obzvlášť vyvinutý v Londýne, kde teraz zúri mnoho chytľavých chorôb. Lekári prišli na tú myšlienku, že sa chytľavé choroby šíria aj bozkávaním detí a preto praktickí Angličania na klobúky svojich detí uväzujú teraz stužky s nápisom: „Nebozkávaj ma!“ Keď teraz milovníci detí zočia takýto výstražný nápis, zaiste ponechajú nepriam dobrý zvyk, čím nejedno dieťa vyhne nebezpečeniu.

Staré peniaze. V dome Franca Mikóczyho, rychtára obce Nagy-Szarvasa (prešporská stolica) pri kopaní pivnice objavili veľký železný hrniec, v ktorom bolo 1100 kusov starých peňazí z časov kráľa Vladislava II. a kráľa Ludvika II. Cenný nález darujú Národnému museumu v Budapešti.

Pofutovania hodný prípad udal sa tieto dni na melčickom panstve trenčianskeho fíšpána Júliusa Szalavszkého. Sbesnel totiž jedon pes a pohryzol sestru nadžupanovu, jako i jeho zahradníka a kočiša. Všetkých troch odviezli do Pasteurovského ústavu v Budapešti. Nadžupanova sestra ešte je pod opaterou, ale zahradník následkom veľkého rozčulenia zblaznel.

Barón Bánffy na Riviere. Bývalý ministerský predseda barón Desider Bánffy po vybavení svojich súkromných záležitostí v prostred marca odcestuje i so svojou rodinou na Rivieru do Južného Francúzska, aby si tu po dlhom parlamentárnom boji odpočinul.

Odtisnutie chrámu v Marosvásárhelyi. K čomu nemali smelosti v hlavnom meste Budapešti, k tomu majú v Marosvásárhelyi. Asiže tamojší františkáni chcú dať svoj chrám odtisnúť na druhú stranu toho námestia, ná ktorom teraz stojí. Chrám totiž zavádza regulovaniu a v svojom novom položení mal by o mnoho peknejšie miesto, lebo by o pol treta metra vyššie stál, než teraz. Podrobný plán odtisnutia chrámu vypracuje hlavnomestský staviteľ Ján Bobula so svojimi spoločníkmi Júliusom Horváthom a Friestedtom inžiniermi z Chikaga; všetci traja merníci už od dlhšieho času zdržujú sa v Marosvásárhelyi cieľom vypracovania potrebných plánov. Celá práca stáť ma 30.000 zlatých. Františkáni už aj prijali nabídku merníkov a zároveň i uzavreli, že na to miesto kde teraz otázný chrám stojí, dajú vystaviť veľký trojposchodný dom. Podujímavým merníkom v Budapešti neposkytli príležitosť dokázať cieľu primeranosť a praktičnosť amerického systému na odtisnutie veľkých budov a tak v tomto ohľade Marosvásárhely prevýšil hlavné mesto, lebo bude mať takú zvláštnosť akú posiaľ ešte nikde v Európe nemajú: totiž so svojho pôvodného miesta odtisnutý chrám.

Zblaznel nad ztrátou svojho syna. Jako známo, v októbri minulého roku všeobecná sústrasť sprevádzala do hrobu viedeňského lekára Hermanna Müllera, ktorý sebaobetave opatrujúce na indický mor ochorevších aj sám dostal hroznú chorobu a táto vyhasila jeho mladý život Alojs Müller, správca univerzitnej bibliotéky v Štýrskom Hradci, otec nebohého veľmi žiaľil za svojim synom a žiaľil tak horko, že tieto dni zblaznel. Jako zo Štýrského Hradca oznamujú, už ho aj odviezli do jedného blázince. Smutný osud starého a všeobecne väženého pána vzbudil v širokých kruhoch nemalé vzrušenie.

Bezbožná matka. V Ružomberku práčky na potoku Revúca zbadaly, že akýsi balík pláva po vode. Vychytali ho a keď balík roztvorily, k veľkému úžasu našly do hardár zakrútenú mrtvolu jedného nemluvniatka. Desný nález práčky odovzdaly vrchnosti, ktorá teraz stopuje bezbožnú matku

Kvety umelej vône. Chemikovia našli prostriedok výmeny kvetovej vône. Môžu kvetine odňať prirodzenú jej vôňu a nahradiť ju inou. Tak na pr. odoberú fialke vôňu fialkovú a dajú jej vôňu ruže. Procedúra je dosť prostá. Kvety sa vložia do brómovej vody, kde sa pôvodná ich vôňa buď valne oslabí alebo docela zruší. Na to dajú sa do škatule, kde prevádza sa nimi uhličatá kyselina presýtená parami silice, jejžto vôňu hodláme kvetinám vpraviť. Takto sa vôňa vo kvetiny uvedie a udrží sa ďalšiu dobu, až samé kvety nezvädnu a nesuschnú.

Neslýchaná zpusťnosť mravov. Skoro neuveriteľný chýr o strašnej spustlosti mravov dochodí z koložskej obce Petárd. V nedelu bol tam sobáš a svatobníci za veľkého vískania a streľby tiahli do kostola. Keď sobášny sprievod došiel pred chrám, tu jeden galgan menom Matian Rosetar zo susednej obce Kasád oplzle zahrešil a streľil zo svojej pištole na kamenný kríž, stojaci pred chrámom Božím. Po odznení výstrelu všetci prítomní s veľkým sdesením videli, ako padla socha Spasiteľa s kríža na zem a na kusy sa rozbila. Bezbožného galgana žandári naskutku chytili a oddali vrchnosti, ktorá ho zaiste naučí úcty naproti Božím obrazom.

Čistota v hostincoch. Okresný súd v Dražďanoch po tieto dni odsúdil jedného hostinského na dva mesiace do väzenia, lebo v nečistých nádobách vymerával pivo. — Podobná prísnosť nezaškodila by ani u nás.

Pokrok vo výrobe skla. Pri hromadnej terajšej spotrebe fliaš zdvihla sa ovšem tiež výroba skla, ale tým zase priamo siahnuto na život sklárskych robotníkov. Flaše totiž vyrábajú tým, že robotník na ťažkú železnú ruku „píšťalu“ naberie vriacu látku sklenú a nato so všetkou silou do nej fúka nielen pokiaľ je vo voľnom vzduchu, ale i keď je sovrená do formy. Tým trpia značne pľúca sklárovi a málokto sa dočká päťdesiateho roku. Pomýšľalo sa všelijak na to, jako by sa ľudský dych nahradil dal mechanickým, ale posavád nebolo možno zostaviť takú látku sklenú, s ktorou by sa vec dala zdarene previesť. Teraz bola konečne vynájdená taká smiešanina, že pomocou prístroja bez fúkania môžu dvaja robotníci za osem hodín narobiť 1000 fliaš. Pri tom stoja opodiaľ žiare a nefúkajú do horúcej massy, ktorá posavád pľúca bola otravovala.

Neočakávaná poctivosť. Jakub Benčen murár v Berlíne bol tieto dni mile prekvapený. Od neznámeho zasielateľa z Ameriky dostal list, v ktorom bolo 60.000 mariek. Pôvod tohoto daru je nasledujúci: Jakub mal kedysi pekný majetok, o ktorý ho nesvedomitý spoločník, ktorý uprelol do Ameriky, pripravil. Nedávno sišiel sa Jakub na ceste do Berlínu s niekoľko Amerikánčanmi, ktorým vyprával o svojom nešťastí. Keď spomenul meno neverného spoločníka, rozpamätali sa Amerikánčania, že millionár takého mena žije v Chikagu. Bez pochyby prehovorili niektorí z cestujúcich po svojom návrate do Chikaga s millionárom, a uviedli mu na pamäť jeho starý dlh v Nemecku. Millionár nemeškal vrátiť bývalému súdruhovi a veriteľovi kapitál aj s úrokami.

Počet francúzskych úradníkov. Jeden francúzsky časopis prináša štatistické dáta, že jak nepomerne rozmnožujú sa úradnícke miesta vo Francúzsku. Dľa tejto štatistiky štát udržuje 773.700 úradníkov a zamestnancov, ktorý počet činí asi deviatu čiastku všetkých voľčov. Niet teda divu, že vyslanci vďačne odhlasujú povýšenie platu úradníkom. Počet úradníkov za dvadsať rokov od 1873 do 1893 rozmnožil sa o 130.000 osôb, čo znamená pozdvihnutie ročných výdavkov o 180 millionov frankov.

Búrka na Čiernom mori Z Varny oznamujú, že na Čiernom mori bola obrovská búrka, ktorá tri dni trvala. Štyri plachtové lode utonuly. Jedna loď utonula s celým mužstvom, ktoré zahynulo.

Najstarší lekársky recept. Jeden parížsky časopis uverejnil najstarší recept lekársky. Recept vyčítal jeden anglický lekár z jedného egyptského papyrusa a nie je v ňom iné, než predpísanie jedného vzrast vlasov napomáhajúceho prostriedku, ktorého upotrebovanie bolo nariadené 4000 rokmi pred Kristom matke jedného egyptského kráľa. Recept znie. „Vezmi jednu dávku psích pazúrov, jednu dávku ďatíov a jednu dávku rohu zo somárského kopyta, toto roztlč, uvar v oleji a tekutinou dobre natri kožu na hlave.“ Francúzsky časopis dokladá, že táto miechanina pred 4000 rokmi sotva bola horšia než dneskašie rozchyrované prostriedky ku napomoženiu vzrastu vlasov.

Hlas človeka a svrčka. Jakýsi Angličan, ktorý nemal inej roboty lámal si hlavu nad tým, že jak silný by musel byť ľudský hlas, keby bol pomerne tak silným jako hlas svrčka a vyrátal toto: Svrčka je počuť dobre na $\frac{1}{6}$ míle diaľky. Človek váži pomerne toľko, ako asi 26.000 svrčkov; keď by tedy ústroje hlasované mali byť pomerne k tej veľikosti zariadené, ako pri svrčkoch, bolo by možno počuť človeka na 1000 míľ ďaleko, tedy na diaľku ako na pr. z Budapešti až do Jeruzalema. Pravda, bolo by pritom niečo veľmi nepríjemného, lebo keďby potom človek kýchnul nuž by sa v jeho blízkosti domy rúcaly

Vek vtákov. Z vtákov dosahuje najvyššieho veku labuť. Tak sa o nej tvrdí, že žije 300 rokov. Knauer vypravuje, že videl sokola 162 rokov starého. Tiež sup a orol dlho žijú. V roku 1819 zhylnul morský orol, ktorý bol už roku 1710 chytený, tedy o 104 rokov prv, a že už vtedy bol hodne starý. Papúšek i v zajatí dožije 100 rokov. Vtáci vodní a bahenní dosahujú veku, ktorý predčí troje ľudských pokolení. Husy a kukučky dosahujú tiež vysokého veku. Podobne havrani dožijú tiež aj sto rokov. Straka žije však v zajatí len 20—25 rokov, na slobode žije dlhšie. Kohút domáci vydrží kikirikať 15—20 rokov. Holuby dožijú sa veku 10 rokov; malí vtáčkovia speváci môžu nás svojím spevom obveselovať 8—18 rokov. Pomerne najkratší vek dosiahne slávik v zajatí a síce najviac 10 rokov. U nás vypestovaní kanárici žijú 12—15 rokov, na Kanárskych ostrovoch na slobode žijúci dožijú však vek o mnoho vyšší.

K OBVESELENIU.

Milujúci manžel.

Manžel príde domov trochu „nadržatý“ a manželka prijme ho s nasledujúcimi slovami:

— Každú noc prichádzaš opitý domov... Už ma viac ani nemiluješ...

— Ako to môžeš len rieť? odpovedá opitý manžel; veď vždy prípijam na tvoje zdravie.

Úprimnosť:

Test: Rieknite mi úprimne, ako milujete moju dcéru po trojtýždennom manželstve?

Zat: Do smrti vám nezabudnem, že ste ma nevyhodili z vašeho domu, keď som požiadal o jej ruku!

Ručná práca.

— Čo ti je priateľu, tvár máš celú doškriabanú.
— Nie je to škriabanie, je to len ručná práca mojej miléj žensúsky.

Smrť hráčova.

— Je pravda že váš brat zomrel?
— Žiaľbohu, pravda. Nešťastný človek vzdor svojej nemoci ustavične kartoval. Jedného večera minulého týždňa sadol si ešte hrať karty; odrazu sklesol so stoličky... a o niekoľko okamihov zomrel.
— Škoda ho!
— Tým väčšmi, pretože mal práve v ruke jedonadvadsať.

Trapná otázka.

— Nebojte sa nič, priateľko — posmeluje lekár raneného — ale túto nohu vám musím odrezať.
— Tisíc striel, pán lekár — odpovedá chorý — ale čo mám potom robiť s druhou čižmou?

Cena potravných článkov.

Budapešť, 1. marca.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 72, zadok 74, polievková 76; jazyk 75, obličky, ľadviny 90, čistené 220 krov za 1 klg. — *Baranina*: predok 38, zadok 48 krov za 1 klg. — *Teľacina*: 76, lopatka 90, stehno 90 krov za 1 klg. — *Bravčovina*: 58, stehno a lopatka 60 krov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 95, košická 000 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 60 krov, loj 60 krov, slanina ku roztopeniu 56 krov a husacia masť 110 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 60, sliepku 75, kohúta 100 krov. Za jednu tučnú kačku 150, za tučnú hus 380 krov. — *Očistená drúbež*: kura 65, sliepka 95, kapúň 100 krov, hus 350 (za jeden klg. 70 krov), morka za 1 klg. 65 krov, a kačka za kus 150 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 42 kusov za 1 zl., menšie 16 kusov za 40 krov, ku čaju 7 kusov za 20 krov.

Ryby: Kapor 90, sumec 90, štika 70, zubáč 120 jesater 200, okuň 80 krov za 1 klg.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 120 krov za 1 klg. Brindza 18 krov za kilo — Smotana 22 krov za liter. — Pár holubov 50 krov, divá hus —, divá kačka 80, jarabica 100 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 30 krov. — 1 klg. divej svine 60 krov, srny 65 krov.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	16.70	16.00	15.50	14.90	14.20	13.50
číslo:	6	7	7 1/2	8		
zlat.	12.60	10.30	7.50	5.70		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4.30, hrubé po 4.20.
Zeleniny: Zemiaky ružiaky zl. 2.00—2.20, žlté

zl. 2.40—2.80, rožky zl. 5.00—6.00, biele zl. 1.20—1.35 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) zl. 4.00—10.00 m. c. *Cibula* zl. 5.00—6.00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 1.00—1.50.

Strova: *Hrach* domáci 7—15 kr., čistený 13—15 krov za klgr. *Šošovica*: domáca 7—9 za klgr. *Rižu* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Prosíme pozor dať.

V Uhorsku veľmi je rozšírené v obchode závratníctvo a ziskuchtivosť. Od tej doby čo som s kosou „sv. Antona,“ ktorej chýr rozšíril sa po celej krajine, závratníkom trochu na prsty klepol, všemožnými figlami napodobňujú ju a podvadzajú ľudí, že ich ľahký tovar je kosa „sv. Antona,“ proti tomu osvedčujem sa, že v Uhorsku nedrží ani jednatela ani podomníka. Opravdovú kosu „sv. Antona“ len u mňa možno dostať.

Ctené vidiecke obecnstvo nemôže sa zaoberať bez jedného nástroja, bez kosa. Dobrá kosa je poklad; zlá kosa je taká ostuda, ktorá ani toho nenie hodná, aby sme ju do ruky chytli. Každý to dobre vie, a predsa mnohí slepo veria týmto dotieravým odpredačom zriedkavými lískavými výrazmi vychválených kôs. Toto je tá jediná kosa, ktorá doposiaľ nad všetko očakávanie úplne vyhovela žiadostiam kupujúcich.

Kosa „Sv. Antona“

právne zaslúži byť menovaná kosou ľudu, ako ju na mnohých miestach menujú.

Tofkých a takých uznání pôvod je ten, že je ona trváca, není ani prítvrdá, ani prímká a podivuhodne ľahká.

Kosa je tenká, ale hrdlo má mocné, šikuje sa ona do ruky obyčajného kosca; nemusí sa ku kováčovi poslať, aby jej zohol hrdlo, poneváž následkom tohoto obyčaje zmäkne zadná časť kosa.

Veľa gazdov následkom chybného kovania aj tú najlepšiu kosu pokazí. Pri kose „sv. Antona“ nemôže sa to stať, poneváž ona už vo vykovanom a vyprobovanom stave dostane sa do ruky kosca.

Po jednom kovaní aj behom viac dní dobre kosí kosa „sv. Antona“ a po jednom ostrení aj na 150 krokov sa dá s ňou dobre kosíť aj tá najtvrdšia brehová tráva.

Za každý kus dobre stojím; nezodpovedajúci zamením.

Ceny kosí „Svätého Antona.“

Cena kusu:	zl. 1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30	kr.
Dĺžka v centimetroch:	70	75	80	85	90	95	100.	

Amerganský kosový kameň (oslička) je veľmi zodpovedajúci tomu cieľu. Cena 25 kr., 10 kusov 2 zl. Striebornooceľová hábka s kladivkom v skovadle 85 krajciarov. — Oceľové kosáky „sv. Antona“ po kuse 35 kr., 10 kusov 3 zl. — Pri objednaní 8 kôs franko, pri objednaní 10 kusov jedenásty sa pridá.

Jozef Sohr v Somogy-Szille.

Kosa len vtedy je opravdová, jestli na stupni je mój ochranný znak, na tabuli ale toto sa dá čítať: Oceľová kosa „sv. Antona“ Sohra.

Obrázkové cenníky zašlem zdarma.

(15).

C h i l i e	Jakoť dia hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75—80	9.70	10.45	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3340.—	3390.—
pešťianska	75—80	9.85	10.50	Uhorská zlatá renta 4%	119.80	120.20	Pešť. uh. kupec. b.	1420.—	1435.—
stolnobebradská	75—79	9.90	10.50	Uhorské regálové úpisý 4 1/2%	97.90	98.50	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	7975.—	8000.—
Mať (tito)	70—72	7.75	7.95	Uhorské premiové úpisý	101.00	102.00	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	635.00	638.00
Jačmen na krm.	60—62	6.20	6.50	Uhorská liško-segedínska požička 4%	161.50	162.50	Záložné listy.		
na pátku	62—64	6.60	7.40	Uhorská žel. požička 4 1/2% v zl.	140.50	141.50	Uhorského pozem. úverového ústavu 4%	96.25	97.25
na várku	64—68	7.60	8.40	Uhorské vyvážkové úpisý 4 1/2%	121.00	122.00	Uhorského úver. záložného ústavu 4 1/2%	100.05	101.00
Ovos	39—41	5.80	6.15	Spoločná požička v beš. peniazoch 4 1/2%	97.25	98.25	Uh. úver. ústavu s prímou 4%	121.00	122.00
Kukurica	73	4.60	4.70	Žreby.			Peniaze.		
Proso	—	4.15	4.30	Spolku „Jó sziv“	3.50	3.80	Cisársky dukát	5.69	5.74
Datelinové semá, luc.	—	42.—	54.—	Uhorského „Červeného križa“	9.25	9.75	Dvadsať-frankovník	9.55	9.59
červené	—	42.—	45.—	Rakúskeho	20.50	21.00	Nemecká ríšska marka	58.90	59.10
svinská masť pešťianska	—	54.50	55.00	Basilika	4.25	6.75	Striebro	—	—
vidiecka	—	—	—						

Tlačou cis. a kráľ. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornýánszkeho v Budapešti.